

leumgift. O, ik denk, als al die vierduitsstukken en die Alexander-de-kopersmid-munten met de enkele zilveren dubbeltjes-sterren er tusschen, eens uitgestald waren op den Nenytohal-vloer, dat er dan geen plaats voor een paar meisjesvoeten meer over zou zijn gebleven. En dat de sprekers wel weer huistoe hadden kunnen gaan, want wat hebben dooie centen nu aan een opwekkend woord!

Wat zegt u? Dóóie centen? Geen sprake van! Al die denkbeeldig daar uitgespreide muntstukken, zij léven! En zij spréken! Een taal-zonder-woorden, maar even welsprekend als de élatante redevoeringen van Minister Colijn, de Wilde en Bijveld tezamen. Want zij spreken een taal van jonge, toegewijde liefde....

Stel je voor, in enkele maanden tijds hebben die meisjes bijeengebracht zeventuizend gulden. Zegt u dat nog eens langzaam voor u heen: zeven-duizend-gulden. Bijeengebracht door jonge meisjes, met de kleinste munten van ons Nederlandsche geldstelsel. En dat geld was niet voor het opslaan van het eigen bondshuis; ook niet voor het stichten van een vacatiehuis in de bosschen naast het zomerhuis aan zee. Zelfs niet voor een bibliotheekfonds ten behoeve van arme vereenigingen, neen, dat geld was voor — ja voor wat? Voor de inheemsche vrouwen en meisjes in ons Indië....

Oooh, voor de Zending dus. Nou, dat 's aardig geweest van die meisjes. Maar wat hebben wij daar nu mee te maken, wij hebben toch immers ons leven lang al voor de zending gegeven? Hoort u maar eens: ik geef voor de Soembaweek en in de Pinkstercollecte, iemand komt een bijdrage voor het Zendingsblad bij me halen, en dan is er nog de kwitantie voor den Zendingskring en na Nieuwjaar de Zendingskalender, die altijd in de keuken hangt. En dan, o ja, dat ook nog, de bijdrage voor het Zendingshospitaal en voor de linnenkast en het jongetje dat elken Zaterdag z'n busje presenteert! Me dunkt, het is een respectabele lijst. Natuurlijk, 't blijft aardig van die kinderen om dat bij elkaar te brengen, maar aan de lengte van mijn bijdragenlijstje komen ze toch in lange na niet toe.

Ja, mevrouw, en tóch hebben die jonge meisjes gedaan, wat wij, u en ik, al die jaren door verwaarloosd hebben! Natuurlijk, wij hebben gegeven, jaren achtereenvolgend, voor de Zending. We hebben ook wel eens de plaatjes van het Zendingsblad bekeken, misschien in z'n algemeenheid regelmatig er voor geboden. Maar — maar — hebben we het zendingswerk wel ooit in ons hart gekoesterd?

Neen, laten we ons nu niet verbergen achter onze uitstekende kerkelijke Zendingsorganisatie. Die is in orde, tip-top. En de deputaten zorgen prachtig. Maar bij ons, gewone kerkleden, hoe is het daar? Leeft dáár de liefde, de drang tot mee-leven en mee-bidden? Zijn we blij, als er een zendingsarbeider weerkeert met verlof en ons vertelt van de vele overwinningsskansen die er zijn voor Christus en Zijn Woord? Is er vreugde bij ons over de ééne, de tien, de twintig zondaren, die zich bekeerd hebben en den doop der vergeving van zonde door Christus' bloed hebben ontvangen? Juichen wij mee, omdat de velden wit zijn en de oogsttijd roept om arbeiders? Worstelen wij mee in gebed en in gave om de macht van den Boosze te bestrijden, daarginds aan het front, waar Christus als de Ruiter op het witte paard voortgaat ter overwinning?

Och, als we eerlijk zijn, dan.... Ik durf het haast niet neerschrijven en toch moet het: de zending is onder ons nooit populair geweest. O ja, wij deden onzen plicht, maar ons hart, waar was dat?

En dáárom is het nooit tot ons doorgedrongen, dat ons zendingswerk in hoofdzaak eigenlijk.... zending onder mannen is geweest!! En dat de inlandsche vrouw — overgeslagen werd....

Soms, in de allergunstigste omstandigheden, wanneer ze bijv. tot den adel behoorde, kwam ze als kind naar een zendingsschool. Daar hoorde ze dan van den Heiland der wereld. Die ook gekomen was voor háár. Maar ach, ze was nog maar een kind, de indrukken vervluchtigden en na den huwelijksdag werd ze opgesloten in het huis van haar man of in de dessa. Niemand bracht haar meer de boodschap van heil en van vrede door 't bloed van Toewan Jesoes. De zendingsarbeiders zijn immers bijkans alle mannen? En een andere man dan haar eigen heeft geen toegang bij de mohammedaansche vrouw.

Zoo bleef ze alleen, vergeten. En ze leidde haar leven van berusting. Ja, berusting. Dat woord spelde ze in alle vormen. Want wie lijdt er als de inlandsche vrouw? Eens is ze een jong meisje geweest, maar zonder idealen. Al vroeg kwam haar huwelijksdag. Toen haar vader een geschikte brui-gom (lees: kooper) had gevonden, onverschillig of het een jonkman of een afgeleefden grijsaard, een man, die voor het eerst een vrouw tot zich neemt of iemand, die aan z'n tiende toe is, is ze gegaan. Voor hoelang? Want ach, elk oogenblik is haar leven, haar positie in gevaar. Als ze eens ziek mocht worden en ze zou naar het ziekenhuis moeten, en de beterschap zou wat lang duren, dan kan het immers zijn, dat haar man ongeduldig

wordt en maar liever een andere, een nieuwe vrouw neemt, en haar verstoot! Ja, hij kan haar, in een bui van slecht humeur wel weggagen, als ze tegen z'n zin eens even een boodschap is gaan doen! En bij de vrees voor den man, voegt zich de altijd durende, nimmer aflatende vrees voor de geesten, voor al die boosheden, waarmee de lucht is bevolkt, overdag en 's nachts.

Zoo leeft de inlandsche vrouw haar leven, jaar op jaar. Zij wordt geboren, zij trouwt, krijgt kinderen, wordt al of niet verstooten, vecht met haar gedurigen geestesangst, en sterft. En niemand, niemand zorgde voor haar ziel.

Eens — het is al weer enkele jaren geleden — heeft de bekende Dr Henry Beets onze zendingsposten bezocht. Hij was enthousiast over wat hij er zag, maar één ding bevreemdde hem, den directeur der Amerikaansche Zending, die tientallen vrouwelijke zendingszusters onder zijn ressort had: hij zag er zoo weinig vrouwelijke arbeiders. Wel verpleegsters, ook onderwijzeressen, en zenoelingsvrouwen, die zich gaven, waar ze konden, maar geen enkele vrouw met een directe opdracht tot zendingswerk in engeren zin. En hij noemde dit, eerlijk en rondut: een tekort.

Nu, na zoovele jaren, is de toestand eigenlijk nog evenzoo. Neen, toch niet, er is verandering, kentering ten goede. Gelukkig. Er zijn enkele vrouwen, die zich geven aan dit werk: slechts één, die gesalarieerd is, naar ik meen en de andere, zooals mejuffrouw Baarbé, doen het geheel uit eigen liefdes-drang. Zij financieren zichzelf en het werk er bij!

Maar dat mag zoo niet blijven. Hier moet aangepakt worden. Door u en door mij.

Wij, christelijke vrouwen, wier leven overvol is van de goede gunsten des Heeren. Die niets, en ook niets kennen van den jammer van het inlandsche vrouwenleven, dank zij het Christendom. Die zelf, Gode zij dank, jubelen in de vergeving der zonden en in de geborgenheid tegen den dood. En die, als het goed is, elken dag in ons morgengebed beloven, ons te willen wijden aan den Heere in alles, wat wij doen.

Welnu, hier is wat te doen. Openzetten van ons hart voor den geestelijken nood van onze inlandsche zusters en zorgen, dat er helpsters komen. Helpsters, gezonden en betaald door ons, gereformeerde vrouwen van Nederland.

Ziet u nu wel, dat de meisjes ons vóór geweest zijn? Dat zij de oogen en de harten en de portemonnaeities reeds open hadden, toen wij nog dommelen? Maar dat zal niet zoo blijven! De moeders zullen volgen en de jong-getrouwde vrouwen ook en de grootmoeders, zelfs die zullen niet willen achterblijven! Zouden wij niet met gráágte het blijde licht, dat ons leven omstraalt, meedeelen aan vrouwen, die zitten in schaduw des doods?

W. Cr.—d. V.

ZENDING EN EVANGELISATIE

De Christelijke Boodschap in een Niet-Christelijke Wereld.

V.

Het vraagstuk van onze houding tegenover de niet-christelijke godsdiensten is een van de belangrijkste, waarvoor de zending van heden zich ziet geplaatst. En niet alleen de zending van nu. Het vraagstuk is zoo oud als de zending zelf. Het is, zegt Kraemer op blz. 105 van zijn werk terecht, voor de zending een vraagstuk van leven en dood. Allereerst voor de jonge christelijke kerken, die midden in een niet-christelijke wereld leven. Want de niet-christelijke godsdiensten zijn geen speculaties over de eeuwige bestemming van den mensch zonder meer, doch omvatten heel het culturele en maatschappelijke leven, waartegenover de jonge christelijke kerken haar houding moeten bepalen.

Maar voorts ook voor de christelijke kerk in haar geheel, inzonderheid als zendende kerk. In vroeger eeuwen, zegt Kraemer, stonden de superioriteit en de absolute geldigheid (validity) van het Christendom zonder meer vast. Maar de vergelijkende godsdienstgeschiedenis bracht aan het licht enerzijds, dat de pseudo-religie niet enkel duisternis en satansbedrog was, en anderzijds dat het christendom, als historische realiteit, ook allerlei al-te-menschelijke elementen in zich had opgenomen, die niet zonder meer als superieur aan de overeenkomstige elementen in de niet-christelijke godsdiensten konden worden beschouwd.

Nu heeft het spreken over „de waarden” (values) van de niet-christelijke godsdiensten, inzonderheid ook op de conferentie te Jeruzalem, volgens Kraemer heel wat verwarring gesticht. „Waarde” en „waarheid” worden gemakkelijk verward, terwijl het één toch heel iets anders is dan het andere. Men kan in de niet-christelijke godsdiensten wel allerlei psychologische, culturele of andere „waarden” aantoonen, zonder dat men daarbij een uitspraak behoeft te doen over de „waarheid” of „niet-waarheid” van die godsdien-

sten. Als het om de waarheid gaat kunnen wij de niet-christelijke godsdiensten nooit anders benaderen dan met het vaste geloof, dat God ons in Jezus Christus en in Hem alleen de waarheid heeft geopenbaard. Zonder deze vaste overtuiging is de christelijke zending onbeslaanbaar.

Maar dat wil niet zeggen, zoo gaat Kraemer verder, dat de Christen zich nu superieur zou moeten gevoelen tegenover den niet-christen. Het proclameeren van een relatieve absoluutheid van het Christendom op de manier van Troeltsch zou daartoe kunnen leiden. Maar de Christen behoort altijd te bedenken, dat hij zelf uit genade is zalig geworden; voor superioriteitsgevoel in dezen zin is in het christendom geen plaats. Die roemt, roeme in den Heer.

Maar, vraagt Kraemer, hoe moet dan onze houding zijn tegenover de niet-christelijke godsdiensten?

Bij de beantwoording van deze vraag wijst hij allereerst af de mogelijkheid om een „natuurlijke godsdienst” te vinden, als een soort grootste gemeene deeler van al de godsdiensten. Wel vinden wij in ieder mensch een religieus besef. Ook houdt God in Zijn algemeene genade den drang naar Hem in ieder menschenhart levend. God verlaat ook na den zondeval niet het werk Zijner handen, maar blijft Zijn openbaring schenken in de natuur, in de historie, in het menschelijk geweten. Doch door de zonde is de mensch blind geworden voor Gods openbaring en ongehoorzaam aan Zijn wil; is zijn streven, ook zijn godsdienstig streven, verkeerd gericht. Hij zoekt God, maar in zijn zoeken vliedt hij tegelijk van Hem. Hij komt, ook in zijn zondigen staat, tot verheven scheppingen op het gebied van kunst en wetenschap, zelfs op dat van godsdienst en zedelijkheid, maar wijst de genade van God in Christus af.

Zoo kunnen wij, concludeert Kraemer, in de niet-christelijke godsdiensten vele positieve elementen aanwijzen, waarover God Zijn „ja” uitsprekt en waarvoor wij diepen eerbied hebben, en toch geen van deze beschouwen als een soort „praeparatio evangelica”, of het christendom de „vervulling” van het heidendom noemen, omdat God Zijn „neen” heeft uitgesproken over al helgeen door de zonde verdorven is en zoodoende duisternis en dwaling geworden is. In de niet-christelijke godsdiensten zoekt de mensch zichzelf, zoekt hij in laatste instantie zijn eigen vergoddelijking. Van dit streven is Christus niet de vervulling. Integendeel. Het kruis, dat spreekt van verzoening door het bloed van Christus, stelt zich radicaal tegenover alle menschelijk streven, dat bedoelt God te overheerschen en den mensch te vergoddelijken. De Goddelijke „dwaasheid” weersprekt alle mensche-lijke „wijsheid”. Met enkele voorbeelden, aan de niet-christelijke godsdiensten ontleend, licht Kraemer deze gedachte dan nader toe (bl. 124 v.). Ook de meest verheven gedachten van het heidendom vormen geen brug tot het Christendom. Christen kan men alleen worden door bekeering; door „schade” te achten alles wat in het heidendom „gewin” was, om de uitnemendheid der kennis van Jezus Christus.

In dit licht moeten wij ook bezien, zegt Kraemer, het vraagstuk van de „aanknoopingspunten” (bl. 130 v.v.). De groote fout van vroeger was, dat men bepaalde elementen uit de niet-christelijke godsdiensten buiten het verband, waarin ze voorkwamen, ging vergelijken met schijnbaar overeenkomstige christelijke ideeën en ze dan beschouwde als evenzoo vele „aanknoopingspunten” bij de prediking van het Evangelie. Men vergat echter, dat elke religie een levend geheel vormt en dat dit geheel ook het karakter van al de onderdeelen bepaalt. Men mag dus de afzonderlijke elementen (dogma's, riten, mythen etc.) niet van het geheel abstraheren en op zichzelf stellen, maar moet ze bezien in verband met al de andere elementen der religie. Maar dan zal men ook zien, dat ze met de schijnbaar overeenkomstige christelijke beschouwingen niet meer vergelijkbaar zijn. In het licht van Gods openbaring in Christus worden alle gelijksoortigheden ongelijksoortig („in the illuminating light of the revelation in Christ... all „similarities” and points of contact become dissimilarities”, a.w. bl. 136). De persoonlijke trekken in het Chineesche godsbegrip bijv. blijken dan geen „aanknoopingspunt” meer te zijn, noch de idee van de vergankelijkheid der wereld in het Boeddhisme. Echte aanknoopingspunten kunnen alleen gevonden worden in den weg der antithese („points of contact in the real, deep sense of the word can only be found by antithesis”, a.w. bl. 139). De rechte houding tegenover de niet-christelijke godsdiensten kan daarom alleen gevonden worden door al de afzonderlijke elementen te bezien in het geheel van het niet-christelijk godsdienstig leven, dus door, wat Kraemer noemt een „totalitarian approach to a religion”, en dan dit geheel te bezien in het licht van Gods openbaring in Christus.

Wij verheugen ons van harte, dat Kraemer juist in dit vierde hoofdstuk zulk een positief geluid laat hooren. Want het was met name ten aanzien van de in dit hoofdstuk besproken vraagstukken, dat de Angelsaksische zending steeds verder in de wateren van het humanisme en relativisme verzeild

raakte. De groote kenniskracht wordt Madras een gunste van

Maar juist het kernpredeze ook de dienen wij t waarmede v dras, waar absoluutheid tusschen th geliefkoosde nisme, zoud zwaar aan schaar, m wingen aan hun beteeke zendingswe denkingen (voel van da terwerk van grijpen, dat naar voren Over mijn Kraemer ir spreken in Kar.

STEN

De liden swe Gij hebt den den liden swe Gaat Gl

Wij zien U v een spotklec We moesten We late

Wij zien, ho Verdedigt U Wij... zul Wij late

Wij zien de wij hooren doch scham en later

We zien het vermoed zt We houden en later

Het bitterst Gij gaat on en draagt d Tóch is

Blijf bij ons Trek ons at Wij zouden O, laat

Prof. Hey ontdekt. Er weten van loofsver len, of me tot zekerhe de goede v zekerheid l erlei zek zekerheid, of de kenn verliest z'n den bodem slecht uit werke over heeft: „Noo door op uze door altijd belofte te Nu heeft lijk te kun onder ons Allereerst siat is, d Catechismu Ursinus, Ca dit antwooc hebben gez (Ursinus) scherper a (Niet all dat over Zc We heb t Nu laat maar d e z in een wor van den t „Credo” ve recht van